

Муфтийи тебрик апура

Г'юрматлу Даг'устанлуйир, мусурман г'ардшар ва ч'йир, ассаламу алейкум ва рагъматуллаги ва баракатугь.

Узу вари мусурмнарин улубку гирами ваз к'вантан тебрик апураза. Г'ит Аллагу Тааьлайи ухьуз артугьдиси Пайгъмбарина ﷺ салаватар хуз, дугъан уьмрикан агьгю апуз амур апри. Гьаму вазли гьахь ихь Пайгъмбарин ﷺ г'юрматнаан г'ит Аллагу Тааьлайи Даг'устан читинваларихьан, кьаза-балйирихьан, футнайихьан уьхри. Г'ит Аллагу Тааьлайи ухьу Ахиратди ихь Пайгъмбарихьди ﷺ, дугъахьди гьаг'рударихьди сатги апри, иншаАллагь. Ва ссаламу алейкум ва рягъматуллаги ва баракатугь.

Даг'устандин мусурмнарин Духовный управлениеийн председатель, Муфтий Аьгмад-гьажи АБДУЛАЕВ

Дюаь мусурман касдин яракь ву

АЛЛАГЪУ ТААЬЛАЙИ ИХЪ ДЮЪЙИРИЗ ЖАВАБ ГЪАЗ ТУВУРДАРШ, ДИДИН СЕБЕБАРИКАН

Саб ражари Ибрагъим бин Адхам базар айи кючейиан гьаг'юрариган, дугълан инсанар илтику ва гьерху: «Я Абу Исгьякь! Уч'у Аллагу Тааьлайикан ккун апурача, амма жаваб шулдар». Дурариз дугъкан жаваб тутрувувалин себеб агьгю апуз ккундийи. Дугъу гьамциб жаваб туву: «Ич'в юклар, 10 жюре ляхин, себеб вуди, ч'ур духьна:

- 1) Уч'уз Аллагь ﷻ агьгьяч'уз, амма Дугъан рякь гьибтнач'ва.
- 2) Пайгъмбар ﷺ ккундучуз к'урач'ва, амма сунна дипнач'ва.
- 3) Кьур'ан урхури шулч'ва, амма дидихьди гьаг'юрдарч'ва.
- 4) Аллагу Тааьлайи тувнайи ниъматар ишлетмиш апурач'ва, амма Дугъаз гьамд апурадарч'ва.
- 5) Иблис ихь душман ву к'ури шулч'ва, амма гьаддиз ккундарстар ляхнар апурач'ва.
- 6) Дугъриданна Женнет айиб ву к'ури хьугънач'ва, амма дидиз лайикь вуйи аьмал апурадарч'ва.
- 7) Жегьеннем айиб ву к'ури хьугънач'ва, амма дидихьна хьаьру аьмалихьан ярхла шулдарч'ва.
- 8) Инсан кечмиш шлур вуйиб мялум вуч'уз, амма дидихьна гьазур шулдарч'ва.
- 9) Нивк'ан уягь гьахьиган, гьач'нинган гьудужвган жьуван нукьсанваларикан гьархну, жарадарин нукьсанвалар агури шулч'ва, ич'в нукьсанвалар рякьюрдарч'вуз, дурариз фикир туврадарч'ва.

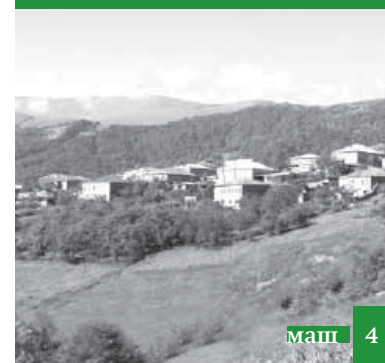
10) Ич'в кечмиш гьахьидар накьвдик кивруч'ва, амма дурарикан фикир апурадарч'ва». Гьаму йиц'уб насигьятнагь варидарикан дупна, фукла к'ваьлан гьапнадар. Дугъриданна, гьи ихь багахь дуст, гьардаш, бай дуснади шулу – хьа хьабхьган думу кечмиш духьна, к'уру хабар ебхурхьуз. Думу фаркьат дап'ну, фукла дархьиганси, хулаз хьадакнугьюрхьа. Эгер инсанди, чав гьап'у гунгьар кьабул дап'ну, дурарин туба гьап'иш, Аллагу Тааьла дугъахьна, дугъан гунгьарин аьфв апури, Ргьимлу шулу. Эгер дюаь апурайи лужран ният марциб вуш, дугъ-

ан гунгьарин аьфв апури, Аллагу Тааьлайи дугъаз чан рягъматдикан тувру. Аьли асгьябди гьапну: «Дюъйир апури, балйир ярхла апинай!»

Дюаь апуваликан вуйи гьикаят

Гьаждиз душнайи саб дестейи дюаь апурайи. Дурарин араийгь сар дюаь апуз агьгьдурра ади гьахьну (белки дугъаз аьраб ч'ал'инди дюаь апуз агьгьдарди шлийи). Думу Туркменистандиан гьаждиз душнайир вуйи ва думу имбудари дюаь апураган ккебехьнайи.

Нумрайи:

маш 4

Аьлимарин уьмрин рякь

маш 6

Дишагьлийири фикир тувну ккунди ляхнар

маш 7

Аллагьди ﷻ Гьаьнайир ва Дугъаз варитан ккунир

» 3

Гьаждикан мянфааьт кадабгьну ккун!

Исламдин хьуб фарзнакан сабунуб гьаждиз гьаг'юб ву. Шлиз жандин сагьламвал ва агьвалатнан мумкинвал тувнаш, думу кас чан уьмригь саб ражарикан гьаждиз гьаг'юб мажбур ву. Му гафариз шагьидвал апура гирами Кьур'андира, гьадисарира.

Аллагу Тааьлайи дупна: «Аллагу Тааьлайи гьаждиз гьаг'юз мумкинвал айидариз, думу важиб гьап'ну» (сура «ал-Имран», аят 97). Пайгъмбари ﷺ гьапну: «Эй инсанар, Аллагу Тааьлайи уч'в'ин фарз гьагь тамам апуз илиб'тна, гьаци вуйиган, уч'ву думу фарз тамам апинай».

2011-пи йисан ихь табасаранлу халкьдикан Аллагу Тааьлайин амриинди хайлин ксар гьаждиз гьушну, месэлаз. Огни шагьриан 25 касдилан зиина, Табасаран райондиан 60 касдихьна, Хив райондиан 25 кас, Дербент райондианра хайлиндари гьагь гьап'ну. Гьадму бахтлу ксарикан сар ву ихь ватанагьли, Огни шагьри яшаммиш шулайи Халилов Тажутдин Зейнутдинович. Дугъахьди узу гьюрюшмиш гьахьнуза ва биц'ли сюгьбат гьубхунза.

- Тажутдин Зейнутдинович, сабни нубатна ихь мухбирариз уву фуну гьул'ан вуш, фу кесп – ляхнариин яв уьмригь машг'ул гьахьнуш ва гьац'ира яв ахью абйирин илмихьди фициб

аьлакьа ади гьабхьнуш, хабар тува.

- Узу 1941-пи йисан Халагь гьулагь малла Зейнутдин эфендийин хизанди гьабкан гьахьнузу. 1959-пи йисан Гум'арин школа ккудубк'унза, 1960-1963-пи йисари армияийгь Ватандин бурж тувунза. 1968-1974-пи йисари заан агьгьовалар гьадаг'унза, сельхоз институтди, механикарин факультет ккудубк'унза, пишера - мяишатдин машинарин инженер вуйиз. 1974-2001-пи йисари лихури гьахьнуза Дербент ТП-ийн начальникди, автоколоннайин начальникди 12 йисан, автогараждин начальникди Мягьагьгьалайи 4 йисан, ва ахиримжи ДАГТРАН сервисди, гьадуш'ан пенсияийиз удуч'вунза.

» 5

Афгъанистандиъ варитан ахю Къур'ан а

Афгъанистандиан вуйи каллиграфди дюн'яийи варитан ахю Къур'ан яратмиш гъапишу. Дидин гъакънаан Кабул шагъ-

риъ гъабхъи презентацияин церемонияиз Афгъан гъокуматдин гъакимар, диндин улихъ хъайидар, аьлимар уч

гъахъну кѳури хабар тувра «khaama.com».

Къур'ан гъизилин гъарфариинди дибикна ва гъар жюрейинди рангламиш дапна. Къур'андин машарин уьлчме 228 x 155 сантиметр ву. 218 маш айи китабдин гъагъишин 500 кг ву.

Му ляхин кѳваин гъапиш ва кѳулиз адабгъур Афгъандин адлу деятель Алхаджем Саид Мансур Надери ву, дугъу, му ляхин Афгъан халкъдиз ва вари мусурмариз ахю хъуркьуваларикан ву, гъапишу.

Му ляхнихъ дурар 2004-пи йисан хъюгъну ва щидийн йис ккебгъайизкъан мидкан саризра аьгъдайи. Гъамусааьт му Къур'ан Кабул шагърин культурайин центриъ дивна.

Пайгъамбарин уьмрикан аьгъю апиурана?

Пайгъамбарин ﷺ вахтна сар гъарган гунгъар апиру жигъил бай яшаммиш шули гъахъну. Дугъан уьмур гъадмукъадар гъакъсузуб гъабхънуки, думу кечмиш гъахъиган, думу ахиримжи рякъюъ ауз накъвдихъна, дугъан адашкъан гъафундар. Вахт гъабгъюру ва адашиз нивкѳуъ чан бай Женнетдиъ ади рякъюру. Мюгътал гъахъи адаши балхъан гъерху: «Гъамциб гунагъан уьмур хъапири Женнет фици кьисмат гъабхъунвуз?». Дугъу жаваб туву: «Мадинаин агълуирихъди саб ражари зура шагърин гъирагъдиз Пайгъамбарин ﷺ улихъна удучѳунза. Пайгъамбарихъди гъахъи сану асгъабдихъна душну, Пайгъамбарин ﷺ гъялнкан гъерхуза. Асгъабди гъапишу: «Гъамд ибшри Аллагъдиз ﷻ, дугъан вари ужу ву». «Гъаму гафар гъеерхъиган, шад гъахъунза», - гъапи думу жигъили, - «Пайгъамбарин ﷺ вари ужу вуйвалиин шад гъахъунза, ва гъаму шадвалиан Аллагъу Тааьлайи йиз вари гунгъарин аьфв дапна, узу Чан рягъматдинди Женнетдиз гъаьну».

Ансар Рамазанов
ansarassalam@mail.ru

Гъачай фикир апиухъа: Гъаму ихтилатнаан фициб дарс адабгъуз шулу? Гъачай суал дивхъа: Гъаз му касди асгъабарихъан Пайгъамбарикан ﷺ гъерхну? Гъелбетда, му ляхин Пайгъамбарихъна ﷺ вуйи ккунивалиан ву! Магъа улубкъна гирами рабиуль-аввалин ваз, Аллагъу Тааьлайин варитан ккуни лукѳ бабкан гъахъи ваз!

Мугъаммад пайгъамбар бабкан хъувалиин рази шлудар, Аллагъди ﷻ гъаму жигъил бадин фици гунгъарин аьфв гъапишу, чпинра аьфв апиру кѳури умудлу ву. Амма му вазлиин шад хъпан бадали, ухъуз Пайгъамбарин ﷺ уьмрикан аьгъяди ккунду, Дугъу фтихъна теклиф апири гъахънуш аьгъяди ккунду? Ухъуз аьгъдру кас ухъу фици ккун апиидихъа? Гъаци вуйиган, му вазли Пайгъамбарин ﷺ уьмрикан аьгъю апиуз чалишмиш духъну ккунду.

Ухъуз ихъ Пайгъамбарикан ﷺ аьгъю гъабхъиган, ихъ кѳваъ дугъахъна ккунивал шулу, ва Гъиямат йигъан аьзабнахъан уьрхювал кьисмат шулу. Пайгъамбарин ﷺ халу Абулагъаб гъарган Пайгъамбариз ﷺ къаршуди вуйи, ва Исламдиз дарфици, му дюн'яийан гъушну. Абулагъабди Пайгъамбар ﷺ бабкан гъахъиган шадвалиан чан лукѳ азад гъапишу. Гъаму шадвалиан Аллагъу Тааьлайи Абулагъабдиз гъар итни йигъан аьзаб пѳлу апиру.

Фикир апинай: Эгер Аллагъу Тааьлайи Пайгъамбарин ﷺ душмниз Чан рягъматдикан тувнуш, чан хутул бабкан хъпан шадвал улупбан, хъа душман дарудариз, Пайгъамбар ﷺ кѳваантан ккун гъапишариз фициб рягъмат тувур? Гъядисдиъ дупна: «Гъаму дюн'яийи инсанди фуж ккун гъапиш, Ахиратдиъра гъадгъахъди хъиди». Гъачай ухъу Пайгъамбарихъди ﷺ хъуз, Дугъан шафааьт рубкъуз, ихъ Пайгъамбар ﷺ ккун апиухъа!

Аьзиз ватанагълийир! «Ассалам» газатдин редакцияйи вари мусурман гъардшар ва чийр гирами рабиуль-авваль вазлихъди кѳваантан тебрик апира. Гъит Аллагъди ﷻ ухъуз му вазли шлукъадар артухъдиси ужувлан ляхнар апиуз амур апири, гъит Аллагъди ﷻ ихъ юкѳварихъ Пайгъамбарихъна ﷺ ккунишин артухъ апири! Амин!

Дагъустандиъ дишагълийириз вуйи радио либхуз хъюбгъна

Дишагълийириз кѳури тѳапнайи радиостанция «Сафинат» Дагъустандиъ 102.9 FM. частотайиъ либхуз хъюбгъна.

Радиойихъ хъпяхъюз дишагълийирир аьшкъ за хъпан бадали, му радиойиъ жорбежур темйи-

рикан улхиди. Му ихъ дишагълийириз ужуб пешкеш ву. Душваъ гъацира аьлимар улхиди, ва суал айи касдиз аьлимариз суал тувузура мумкинвал тувра. Душваъ гъар йигъан ихъ дишагълийириз алахъру ляхнарикан ктибтиди

ва гъацира дурариз аьлимари насигъатар тувди. Гъит Аллагъди ﷻ мидкан ихъ дишагълийириз мянфяаьт ктабгъуз амур апири! Амин.

Islamdag.ru

Мялумат

Гъюрматлу газат урхураридар! «Ассалам» газатдиз подписка апибан учвуз ахю вуйи чухсагъул къайд апиурача. Газат урхурар, алгъамдулиЛлагъ, йислан-йисаз артухъ шула. Гъит Аллагъди ﷻ му газатдикан учвуз, ичв хизанариз ва вари мусурман гъардшар-чийриз мянфяаьт ибшри! Гъацира ухъуз газат урхбалан къяляхъ, дидкан фу дапна ккундуш, аьгъяди ккунду. Газатдин редакцияиз, фулану касди газат чаз ккабхъу ляхниз ишлетмиш апира кѳури, кагъзар гъюри шулу. Саспидари, йимишар уч апируган, газат ишкъи ипру, кѳури шулу. Му ляхнар апиувалихъан ярхла йихъан, аьзиз ватанагълийири. Ухъу аннамиш дапна ккундуки, «Ассалам» газатдиъ Къур'андин аятар, Пайгъамбарин ﷺ гъядисар, дюьйир дидикна шула, гъаци вуйиган му газат наан вушра дипуз, фтиз вушра ишлетмиш апиуз хай шулдар. Газатдин сад йисандин нумрийир уч апинай, ва эгер учвхъан дурар уьрхюз шулдарчхъан кѳуруш, гъадму газатар подписка апиуз

гъафи вакиларихъна тувузу шулу. Хъа варитан ужу ву, эгер учву дурар китаби уч дапна, марщци йишвахъ уьрхюри гъахъиш. Ухъуз мялум вуйиганси, думу газатдин гъарсаб нумрайиъ суал-жаваб ва жара хайирлу макъалийр ади шулу. Сад йисандин арайиъ газатдихъанмина увуз гизаф суалариз жавабар дихъурувуз. Ва вахтар гъушганра, эгер саб суал арайиз гъафиш, газат абщцну, душваъ

айи суал-жавабназ лигури, жаваб абгуз шулувухъан, иншаАллагъ. Хъанара гизаф ккун апиурача, газат наан вушра дидрипуб, дидик дидикнайи Къур'андин аятарихъна, Пайгъамбарин ﷺ гъядисарихъна ва вари газатдихъна гъюрматниинди янашмиш хъуб. Гъит Аллагъди ﷻ ухъуз кюмек ишри! Амин, я Мужиб!

Газатдин редакция

<p>Учредитель Благотворительный фонд «Путь». Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана</p> <p>Редакционный совет Председатель редакционного совета муфтий РД Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ</p>	<p>Заместитель муфтия РД Махди-хаджи МУТАИЛОВ</p> <p>Главный редактор Айна (Патимат) ГАМЗАТОВА</p> <p>Редактор Ансар РАМАЗАНОВ</p> <p>Канонический редактор Мухаммад-Рамазан РАДЖАБОВ</p> <p>Корректор Шарафудин ДАШДЕМИРОВ</p>	<p>Художник Саид САИДОВ</p> <p>Дизайн, вёрстка Лейла ГУСЕЙНОВА</p> <p>Менеджер Абдусабир АХМЕДОВ При перепечатке ссылка обязательна. Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам».</p>	<p>Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций. Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-42079 от 24 сентября 2010 г. Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20. Заказ № _____</p> <p>Тираж 2. 800 экз.</p>	<p>Сдано в печать 3 февраля 2012 г. в 20:00</p> <p>Адрес редакции 367015, РД, г. Махачкала, ул. Азиза Алиева, 2. По вопросам подписки и доставки обращаться по телефонам: по Республике Дагестан – 8-988-699-28-24 по г. Махачкале - (8722) 914-222. E-mail: info@assalam.ru; www.assalam.ru</p>
--	---	---	--	---

Дюаь мусурман касдин яракь ву

1 « Чახьан имбударихьан-си дюаь аплуз даршлу-валикан дерд гьабхьир, ишур-ри чан ч'алниинди Аллагьу Тааьлайихьна гьаму гафаринди илт'ик'ину: «Я йиз Аллагь!» Увуз рябкьюравуз, аьгьявуз узхьан дюаь аплуз даршлу, узу аьжуз вуза. Гьамрари ккун аплурайиб, узур Увкан ккун аплураза». Хьасин мурарин дестейиь айи сар Аллагьдиз ̎ багахь вуйириз, фици Аллагьу Тааьлайи аьраб ч'ал'инди дюаь аплуз агьдру касди ккун гьап'убдиз жаваб туври, гьадму кас айи вари дестейин гьяз кьабул гьап'инуш, нивк'уьди гьабкьну. Гьамдиан фикирлу кас гизаф ляхнарин гьаври шул ва гьацира аьраб ч'ал'инди ва, утканди вушра, амма юк'в к'ару дап'ину гьап'у дюаь фициб шулуш, гьаври шул. Саспидари инсанарин улихь ягьал сесниинди, дурари чан тяриф ап'ри к'ури, дюаь ап'ури шулу, хьа гьакьикьат-диз, эгер уву дюаь к'ваант'ан дарап'иш, думу кьабул ап'уб читин ву.

Сар адлу касди гьапну: «Аллагьу Тааьлайикан аьжуз мелзниинди, к'ваа агьирвал адарди ккун ап'инай, утканди урхурча к'ури учву ап'урайиб ярхи мап'анай».

Улихь вахтарин арифунарин аьдат вуйи, эгер дюаь варидариз ап'урайиб вуш, 7 гафт'ан артухь дарпуз. Эгер думу ляхин ап'урайир учв сар вуш, ясана думу ляхникан аьгьюдар гьахьиш, думу жара ляхин ву.

Ухьу зиихь гьапи Ибрагьим бин Адхам саб ражари гимийиьди рякьюь уч'вну. Саб вахтна ижми мик' хьивну. Гимийиь айи инсанар, гьарйир ап'ури, ишуз хьюгьну, дурарин чпи яшамииш шул к'ури, умуд кимдайи. Ибрагьим саб бицидиси даахну ург'наи, хьа инсанарин гьарйириан думу уягь гьахьну. Дугь, дишлади дусну, Аллагьдикан ̎ ккун гьап'ну: «Я Аллагь! Уву Яв кьудрат улупунва хьтругь-рудариз, гьамус Яв рягьмат улуп!». Мик' дишлади яваш гьабхьи.

Дюаьйи Аллагьдин ̎ гьюкмар дигиш ап'уру к'уру гафарин гьаври ауб

Гизаф дюьйир ап'инай, дюаь берекетнахьна вуйи ачар ву. Дюаь ап'урит'ан гьайри жарабдиинди Аллагьу Тааьлайи увуз тувуз мумкин вуйиб бисуз шулдар. Гьарган рак-ник кучри гьахьиш, сабан дарш сабан думу т'ап'ур. Эгер Аллагьу Тааьлайиз ухьхьан балйир ярхла ап'уз ккундайиш, Чан лук'ран дюаьйиз ракнар т'аидайи, дюаь ап'уз тавфикь тувидайи.

Улихь умматарин арайиь гьарган гьакьлуди Аллагьдиз

̎ ибадат ап'ру сар кас ади гьахьну. Жабраил малаик дугь'ин мюгьтал шуи. Жабраил малаикди Аллагьу Тааьлайикан дугьахьна гьагьюз чаз ихтияр тувуб ккун гьап'ну. Аллагьу Тааьлайи дугьаз ихтияр тувну ва, дугьахьна гьагь-руган, Лавгул-Магьфуздиз лиг, гьапну. Жабраил ̎ дидиз гьилигн ва думу касдин ччвур бахтсуз ксарин арайиь ади гьабкьну. Думу касди хьна гьушган, Жабраили дугьаз чан ччвур бахтсузарин арайиь айибдикан хабар туву. Думу касди гьапну: «Альгьамду-лиЛлагь!». Жабраилин, дугьаз гьеебхьундаршул, к'ури фикир гьабхьну ва хьанара текрар гьап'ну. Амма тму-нури хьанара улихь чав гьа-пиганси дупну, гьаму гафар текрар гьап'ну: «Гьамд ибшри Аллагьдиз ̎, эгер узу дидиз лайиь гьахьундайиш, Дугьу

вуш, дарш бахтсуз вуш, яни аьхир фициб шулуш – ухьуз аьгьдархьуз (лиг «Канзуль Амани» 27 маш). Жара гьядисдиз дупна: «Гьарсар велед бабан фунь имиди, дюн'яйина гьайиз, я шадлу шулу, ясана бахтсуз». Мидин гьакьнаан гьожатар ап'уз хай шулдар, гьаз гьапиш му Аллагьу Тааьлайин гьюкмарин жинивал ву. Гьожатар мап'анай, к'ваин ап'инай, иблидикан фу гьабхьнуш. Аллагьди ̎ чаз дебкнайи гьюкмихьан диди гьожатар гьап'ну, гьаддиз думу рягьматдихьан гьахьну. Гьацира к'ваин ап'инай Адам пайгьамбарин гьюкмикан: дугьу чан тахсир кьабул гьап'ну ва Аллагьдикан ̎ аьфв ккун гьап'ну, Аллагьди ̎ дугьан туба кьабул гьап'ну». Аллагьу Тааьлайи Гьия-мат йигьан Чахь хьугьу, лук'рахьан гьерхди: «Я Йиз

̎ к'уру: «Узу дюн'яйиь жаваб тутрувудиз, гьи Женнетдиз увуз нийматар гьязур дап'на». Ва Дугьу женнетдин нийматар ктухуру. Гьаму жорейинди Аллагьу Тааьлайи думу лук'раз чав дюн'яйиь вари ккун гьап'убдиз лайиь вуй-иб тувру. Аллагьу Тааьлайи му дюн'яйиь имиди жаваб тутруву дюьйирин, Женнетдиз дурариз гьязур дап'найиб тувруган, лук'ру к'уру: «Эгер Уву дюн'яйиь саб дюаьйизра жаваб тувундайиш, ужу хьиб-диди!».

Аьламатнан ихтилат

Юкьубпи заварить кьюр малаик гьорюшмиш гьахьну. Сари тмурурихьан гьерху: «Уву наана гьагьюрава, фу ляхин ади гьагьюрава?». «Узуз туву саб аьламатнан табшуругь тамам ап'уз гьагьюраза», - жаваб туву тмурури ва дидкан хабар

узу бахтсузарикан ап'идайи. Гьамд ибшри Аллагьдиз ̎ аьжуваларигьра, шадваларигьра!». Жабраил малаик дугьан ихласвалиин хьанара мюгьтал гьахьи. Аллагьу Тааьлайи Жабраилиз ̎ гьапну: «Сабсан ражну Лавгул-Магьфуздиз лиг». Жабраил кьюбпи ражну Лавгул-Магьфуздиз гьилиг-ган, дугьаз думу касдин ччвур гьакь рякь'ин гьахьидарин арайиь рябкьюру (лиг «Миб-агьу Зулам», 1-пи том, 5-пи маш).

Гьамус лигайчва: эвелиь дибик'наи ва аьхирки гьабхьи гьюкмарикан дигиш даршлул фунуб вуш, шлиз аьгья?

Пайгьамбари ̎ гьапну: «Бахтлу, шадлу кас бахтсуз хьуз мумкин ву, бахтсуз бахтлу хьуз мумкин ву. Шлин гизаф ужулар ляхнар аш, думу шадлу хьуз мумкин ву. Хьа шлин ар-тухь харжи ляхнар вуш, думу бахтсуз хьуз мумкин ву. Амма инсандин гьюкум Азалиь див-найибсиб шулу, думу шадлу

лук'! Узу увуз, дюаь ап'ин, Уз-кан ккун ап'ин, гьапунза, ва жаваб тувурза, гьапунза. Уву дюаь гьап'уна?» «Ав, йиз Аллагь ̎, дюаь гьап'унза», - жаваб тувру лук'ру. Аллагьу Тааьлайи к'уру: «Узу саб ражнура яв дюаь жаваб дарди гьиб-тундарза. Фунуб вуш йигьан Узу уву дерднахьан, хажалатвалихьан азад ап'уб ккун гьап'нийва, - Узу думу тамам гьап'ундаринхьа?». Лук'ру жаваб тувру: «Ав, йиз Аллагь ̎, узу ккун гьап'нийза, Уву жаваб тувну, узу дурарихьан азад гьап'унва». Аллагьу Тааьлайи к'уру: «Яв дюаьйиз барабар вуйиб Узу дюн'яйиь имиди тувунза. Думу тамам гьабхьну». Хьасин Аллагьди ̎ лук'раз к'уру: «Уву сад йигьан Узкан фициб вуш хажалатвал ярхла ап'уб ккун гьап'нийва. Узу жаваб тувун-дайза ва хажалатра ярхла гьап'ундайза. Увуз дидкан аьгьявуз?» Лук'ру жаваб тувру: «Ав, узу ккун гьап'нийза, Уву жаваб тувундайва». Аллагьди

туву. «Саб шагьриь, - гьапну дугьу, - иудей кечмиш шула ва дугьаз балугь ккун дубхьна. Дугьаз ккун дубхьнайибсиб балугь, душвааь айи нириь адар. Узуз гьациб балугь дабгн, гьадрар айи йишвааь ахмиш шулайи ниризди ипуб табшуругь дап'найиз, балугь-ар дисруриз думу ккабхьбан бадали. Хьасин думу гьадму жорейинди кечмиш шу-лайи иудейихьнара рубкьну ккунду». Хьа фу сеbeb дубхьну думу тамам дап'ну ккунду? Иудейи гьап'у вари ужулар ляхнарин Аллагьу Тааьлайи гьаму дюн'яйиь имиди дугьаз чан рубкьруб вари тувну, саб гьаму ляхнин ктарди. Думу ляхнинра Аллагьди ̎ дугьаз магьа гьаму дюн'яйиь имиди тувра. Аллагьу Тааьлайи мусурман дарури гьап'у саб бици ужувлан ляхнин вушра гьаму дюн'яйиь дурариз саваб тувру. Иудейикан ктибтурайи малаикди тмурурихьан

гьерху: «Хьа уву наана гьагьюрава?». «Узура гьаму явсиб аьламатнан табшуругь тамам ап'уз гьагьюраза. Сар кечмиш шулайириз никк ккун дубхьна. Гьадгьаз никк ккудрубкьруси, думу удубзуз гьагьюраза. Дугьаз гьаму жорейинди аьзаб тувну, гьадму гунагь дугьаз аьфв ап'иди». Яни думу кечмиш шулайириз никк ккунди а, хьа убхьуз дархьиган, думу швумал хьиди, ва гьадди-ан дугьан гунагьнан аьфв ап'иди. Гьамци мугьан гун-гьар гьузидар ва Аьхиратдин аьзабар хьидар».

Аллагьу Тааьлайи ужулар, гирами лук'ар гьаму дюн'яйиь имиди гунгьарихьан марцц ап'уру, дурариина хажалатвалар, аьжувалар гьагьри, дурар марцц дап'ну Ахиратдиз дис-уз ва дурарик жегьеннемдин аьзаб кудрубк'уз («Мавизатуль гьасана», 296 маш).

Гирами Кьур'андиз дупна (мяна): «Шлик'а ужулар дару ляхин гьап'иш, дугьаз чан рубкьруб тувди».

Кьафирариз думу рубкьруб Аьхиратдиз рубкьиди, хьа эгер Аллагьдихь ̎ хьугьу касди мициб ляхин дап'ну, туба дарап'ди кечмиш гьахьиш, думу ляхин Аллагьу Тааьлайи-илан асиллу ву: Чаз ккунириз аьфв ап'иди, Чаз ккунириз жаза тувди.

Гьаму зиихь улупнайи аят гьафиган, Абубакари Пайгьамбарихьан ̎ гьерху: «Я Аллагьди ̎ Гьаьнайир ̎! Хьа ужулар дару ляхин дарап'ди фуз гьузди хьа?». Мидкан Абу Гьурайрайра дупна: «Му аят гьафиган, учу вари швумал гьахьнийча ва гьишнийча». Думуган Пайгьамбари ̎ Абубакариз гьапну: «Хьа увуз хажалатвал шулдаринхьа, уву иц'ру шулдарнахьа?» «Ав, му ляхнар шулу, я Пайгьамбар ̎! – жаваб туву Абубакари. Аллагьди Гьаьнайири ̎ гьапи: «Гьамрар вари гунгьарин аьфв ап'уб ву».

Жара риваятдиз Пайгьамбари ̎ Абубакариз гьапну: «Увуз ва яв дустариз – Аллагьдихь ̎ хьугьдариз – ичв гунгьариз, аьмалариз гьаму дюн'яйиь аьзаб тувру, Аьхиратдиз Аллагьдихьди ̎ учву гунгьарихьан марцциди гьорюшмиш хьуз. Хьа кьафирарин аьзаб Аьхиратдиз гьибт'ру» (лиг «Сави», 1-пи том, 247-пи маш). Аллагьу Тааьлайихьан гизаф ужулар, девлет гьурубкьу касди гьит артухьдиси Аллагьдиз ̎ гьамд ап'ри. Дугьу «Аль-гьамдулиЛлагь!» гизаф текрар дап'ну ккунду. Шлин хажалатвалар гизаф вуш, гизаф туба ап'ри, «АстагьфируЛлагь!» йи-при. Фуз аьжуз вуш, гизафси «Ла гьявла вала кьуввата илла биллагь» йипри.

Шейх Саид афандийин
«Кьур'андин тафсир»
к'уру китабдиан

Аълимарин уьмрин рякъ

КЪУЖНИК ГЪУЛ'АН ВУЙИ АЪЛИМ МАЛА МАЗАГАЙ (1870-1930)

Абу Гъурайрайи гъашну: Саб ражну РасулаЛлагъди Ҷ чан асгъабарихъан гьерху: «Учкван шагъидар вуйидар фу жар гъисаб апурачва?» Дурари гъашну: «Я Аллагъди Ҷ Гъаъна-йир, Аллагъу Тааълайин рякъюъ кечмиш гъахьир, шагъид кас ву». РасулаЛлагъди Ҷ гъашну: «Дици вуш йиз умматдиъ цибтган шагъидар шулдар!» Дурари гьерху: «Хъа фу жар ву думу ксар, я РасулаЛлагъ?» Пайгъамбари Ҷ жаваб туву: «Аллагъу Тааълайин рякъюъ йивну гъакидарра, чума узъриан кечмиш гъахъидарра ву шагъидар, фунин узъриан кечмиш гъахъидарра ва штукк батмиш гъахъидарра ву шагъидар» (Муслим).

Абдул Мутталиб-гъяжи
Гъязрати Аълиев

Гъацдар игит шагъидарикан сар вуди гъахъну ихъ ватанагъли Малла Мазагай ал-Къужники. Думу 1870-пи йисан, Къужник гъулаъ «Исмикъар» ктуру тухмиан вуйи нежбер Уъсмайлин хизан-

тешкил апур, ва чпин мягъалин ктурулима Малла Мазагай, хъа Малла Аъли къази шулу. Медресейиз тьялимар, чпин гъул'анси, гъунши гъуларанра гъюйи, гъацра Гъяйтагъидан ва Акъушайиан. Малла Мазагай шейх Аъли-гъяжи Акъушинскийин варитган заан мюрид хъпаз лигн, Табасарандиъ ва гъунши вилаятариъ дугъан ад абхънийи ва дугъахъна мюридар хъуз ва гъацра устазрихъан чпиз ахю берекет гъадабгъуз гизафдар гъюри гъахънийи. Дугъу чан мюридарихъди гъюрюшмиш хъуз, Шариатдин месэлийир гъал апуз, жюрбежюр мажлисар тешкил апур гъахъну. Душваъ думу Табасарандин ва вари Дагъустанди аълимарихъди гъюрюшмиш шуйи. Гъижрайинди 1345-пи йисан Зуль-Гъижжайин 12-пи йигъан Чвурдаф гъулаз заан Табасарандиан инсанар зияратдиз уч шулу. Душваъ аъраб полководец Абу Муслимдин гъилинж уьхюри а, думу Табасаран халкъ мусурман диндиз илтликбан лишан ву. Думу гъилинж халкъди варитган багъалу ва гирамиди вуйиб гъисаб

Думу аъгвалат Юсуф-Гъяжийи, лисундин гъудган дубхъна, ктуру гафариинди пчлу гъаплу. Дугъу Чав саждату шукру – Аллагъдиз Ҷ гъямд апбан къюб сужда гъапну. Хъа Малла Мазагайи, учв фикрихъна дупну, хъял кимдурган, варидин улихъ Юсуф-Гъяжийикан бахишламиш апуб ккун гъапну. Ккудубшу аьсрин къабпи йисарин ахърир халкъдин арайиъ Совет гъюкуматди хъапрайи гъюкумариин наразивалар шулу. Дурари мусурмандин мектебер хъяркъну, илимлу халкъ Дагъустандин ляхнарихъан гъадатну шулу, яваш-явашди дин хъапрудариз илзигуз хъюгъру, иллагъки дурар вуйи гъацдар ксар, накъ гашу йиктуруайи имансузар, цийи партияийи учву аьвам активистар, чпи гъюкуматдин сиясатдин беъем гъавриъ адрудар ва, чпи фу апурашкъан, аьгъдурдар. 1930-пи йисан инсанар гъюкуматди хъапрайи сиясатдиз гъаршу гъуджувуз хъюгъну. Чпи-чпин хушниинди вуйи дестийр арайиз гъюз хъюгъну. Заан Табасарандиъ арайиз гъафи

Зияуддин Юсуф-Гъяжи гъягъалан къяляхъ, душвахъна Малла Мазагай ибн Уъсмайил ал-Къужникиийн дестера гъюру. Дурарин къяляхъди Мажалисдиан гъаънайи гъюкуматдин дестийр гъюру. Малла Мазагай ибн Уъсмайил ал-Къужники, Сефер-гъяжи ал-Урсигъи, Малла Аъли ал-Къужники ва дурарихъди хъайи жарадар, гъюкуматдин дестийри дидисну, Мажалисдиз гъахуру.

Дурар рякъюъ ади гъудгнин вахт гъабхъиган, дугъу эрг'вал йивуз дийигъуз гъитру, ва караматдинди Малла Мазагайин хлиъ шид айи гажин шулу. Гъюкуматдин дестийри маниг'вал апурашра, дугъу гъудгнин джикну, Аллагъу Тааълайин амриинди чан гъудганра апур.

Дугъак карамат кайивалин сабсана мисал хибдихъа. Сад йигъан мистаъ, лисундин гъудган ккудубклубси, дугъу жямаятдиз ктуру: «Йиз устаз Гъяжи-Аъли ал-Акъушини кечмиш духъна, ухъу думу ахъиримжи рякъюъ ауз душну ккунду». Чан мюридар ва жямаятдиканра сакъюдар ксар хъади, думу Акъушайиз гъягъюру ва накъвдихъ ужуб вьяъз-насигъатра апур.

Малла Мазагай ибн Уъсмайил ал-Къужники ва Сефер-гъяжи ал-Урсигъи гъюкуматди, судра дарапди, гьерхубхъерхубра дарди, гюлдиз тувру, дурар му дюн'яйиан шагъидарди гъягъюру, хъа Малла Аъли ал-Къужники 10 йис дустагъ дизигну, гъулаз гъюру ва диндин ляхнариин машгул шулу. Малла Мазагайиз, чав апурайи ляхнин ахъир фициб шулуш, аьгъяди гъабхъну. Цийи гъюкуматдин халкъдихъинди гъякимар фици лигураш, ва диндихъди фициб сиясат гъабхураш дугъаз рякъюурайи. Дугъаз чан ширин жантган Аллагъу Тааълайин Шариатдин къанунар гизаф заанди вуйи.

Малла Мазагай ибн Уъсмайил ал-Къужникиийн гизаф тьялимарикан ахю аълимар гъахъну: Мугъяммад, Шахсин, Гъяжи, Къадир, Малла Исин - чпин гъуларандар ва гъацра жара гъуларин вуйидар.

Малла Мазагайиз сар риш ва сар бай гъахъну, чав илимдин аьгъювалар тувну, чаан удукъруси адаши улупу рякъюъди гъушну, Аллагъу Тааълайи 2010-пи йисан чаз дих аплайиз. Шагъид - аълимди гъубзу берекетнан тумари гъаму вахтнара, кудучивну, беъер тувра.

Мала Мазагайиз бахш вуди:

Аълим Малла Мазагай,
Гъахъну увкан игит бай.
Исламдин асландин тай -
Къужникарин Мазагай.

Душмандихъди гъубхну женг,
Дилигди йивайиз зенг.
Гъапунва яв замана,
Халкъдиз духъну нумуна,

Гъахъну увкан сар шагъид,
Жалла Жалалин вагъид.
Вууз женнет Фирдавус,
Дюбхну гъир'ят ва намус.

Гъибисва сабурнан пай,
Думу вууз игит тай.
Аллагъди, ав, туву бай,
Къужникарин Мазагай.

диъ бабкан гъахъну. Балик ктурувал ва зирек'вал кади хъпаз лигн, адаши Мазагайиз илимин аьгъювалар гъадагъуз мумкинвал тувру. Дугъу сифте чпин гъулаъ илимлу ксарихъан аьгъювалар гъадагъуру, хъасин Хъарагъ, Шила ва Табасарандин жара гъуларий айи аълимарихъан берекет ва илимдин аьгъювалар гъадагъуру. Хъана заан дережайин аьгъювалар гъадагъбан бадали, думу Акъушайиз душну, Аъли-гъяжи Акъушинскийин мюрид шулу. Аъли-гъяжийин ад Дагъустандин ахю шейх ву ктури тарабгънади шулу, ва дугъахъ илимдин аьгъювалар гъадагъуз гизаф тьялимар чалашмиш шули гъахъну. Аъли-гъяжийин берекетнаан Мазагайи Исламдин илмарин аьгъювалар яркъу апур ва гъацра дугъахъ жара жюрбежюр илмарин аьгъювалар гъадагъуру: Фикгъ илим, Тиб илим, Кашфун нураннийи ва гъ.ж.

Акъушайиъ урхурайиган, Мазагай Сефер Арсугъи ктурурихъди таниш шулу. Дугъахъди душваъ чпин гъула бай ва мирас Малла Аълира урхурайи. Имбу урхурайи тьялимартган дурар чпин аьгъювалариинди, апур гафчлалниинди заанди рякъюйи. Дурарик гъацра халкъдихъди ляхин гъабхуз, халкъар чпин терефназ илтликлуз, саб ужувлан ва мянфаятнан ляхнихъ хъау ахю дирбаш'вал кайи. Илим урхувал саб дережайиъди тамам хъпан къяляхъ, Малла Мазагай ва Малла Аъли чпин гъулаз дупну, медресе

апур, дидихъна зияратназ табасаранрси вари Дагъустандианра инсанар гъюру. Душваз гъацра цийи гъюкуматдин меркездин вакиларра гъюру. Дурарин вазифа халкъдин арайиъ гъюкуматдин сиясат тарабгъуб, совет мектебер ва кресткомар артмиш апуб ва совет илимхъинди халкъ илтликлуб вуйи. Гъадму цийи месэлайин тереф уьхъбан бадали Зияутдин Юсуф-гъяжи удучивну гъулхну. Дугъан улхивалин мяна гъадму вуйики: «Зарбди гъябгъюурайи нириз гъаршуди сирнав апуз даршул, къувват гъудрубклар». Гъамдиан гъаври шула: масляаъ, разивал, албагуб, цийи гъюкуматдин ихтибар апуб, гъюкуматдин къанунариз аькси даршуб ва дурар тамам апуб. Дугъу думу гафар квантган инанмишди, ва гъялаквал кдарди гъапну. Думу дидхъанмина шу вари ляхнариин гъаври ади гъахънийи.

Гизафдариз Зияутдин Юсуф-гъяжи сиясатдин гъюкум халкъдин арайи тарабгъурайирси гъябкъну. Юсуф-Гъяжийин улхувалиан Малла Мазагайин ифи уьхъуз хъюгъну ва, чаз гъафи хъялин гъизгъинвалиан дугъаз чав гъяпраш аьгъдарди, деънайи йишвхъан гъидиргну, ханжал уьчлюбгъну, Юсуф-Гъяжийина диш шулу. Юлдшари Малла Мазагай дидисну, чан йишвахъинди дитру, хъа инсанар Малла Мазагайи гъаплу ляхнин мюгътал духъну, Юсуф-Гъяжийи фу ктуруш, ккилигури дийигъну.

дестийрин улихъ Малла Мазагай ибн Уъсмайил ал-Къужники ва Сефер-гъяжи ал-Урсигъи шулу. Дурарин умуд кайи Зияуддин Юсуф-Гъяжийи кюмек дапну, чпин тереф уьхюр ктури, дугъан инсанарин арайиъ айи заанвали, дугъан гаф къабул дапну, гизаф инсанар дестийриз гъюбан бадали. Дугъан улихъ гъациб месэле дивуз, дурар дугъахъна гъушну. Зияуддин Юсуф-Гъяжийи думу месэлейиз наразивал тувну. Думутганна гъайри, дугъу дестийр уч дарапуб, дяви ктуру фикира ктурул'ан ккатлабхуб ккун гъапну. Дурар тербияийихъ хъпебехъди, дугъан гиран дапну, Тинити гъулан дестийр уч шулайи йишвахъна гъягъюру. Гъялак'вал кивак кабхънайи, ва думу ляхнин ахъир фициб шулуш аьгъяди, Зияуддин Юсуф-Гъяжи Тинитина гъягъюру. Душваъ гизаф халкъ уч духънайи. Дугъу уч духънайи халкъдиз гъашну: «Му гъяракат хатлалуб ву ва футнакар ляхин ву, халкъ алдатмиш апуб ва кучлар апуб ву». Дугъу мяслаагъниинди гъарсар кас чпин гъулариз - хулариз алдагъуб, хулан ва мяишатдин ляхнариин машгул хуб, кучлин гафариз ва жюрбежюр хабрариз тяби дархуб ккун гъапну. Зияуддин Юсуф-Гъяжи учв дишлади удучивну гъягъюру, ва гизафдар, гъадгъан нумуна гъадабгъну, чпин гъулариз гъягъюру. Дугъан улхивали мянфаяъ тувну.

Гьяждикан мянфааьт кадабгьну ккун!

1 « 1964-пи йисан узу яшамиш хьуз Огни шагьриз удучьвну гьафунза. Диндин илмарикан кьуруш, йиз гьардаш Халилиз ва узуз Ислам диндин агьговаларикан ич адаши улупунчуз. Рьгьматлу Халилин илмин агьговаларин кьадар аьлимариз барабар вуйи, адашин китабханара гьадгьахь хьади гьабхьну.

Ич аьхю абйир: Кьазимугьаммад-эфенди, дугьан бай Халил-эфенди ва дугьан бай малла Зейнутдин-эфенди. Мурар саб Табасарандиь ваь, вари Дагьустандиь машгьур аьлимар вуйи.

- Яв аьхю абйирикан фужкIа гьяждиз гьуш-нуш-гьушундарш мялум вунуз?

- Ав, Кьазимугьаммад-эфенди, дугьан бай Халил-эфенди чпин хьубпи фарз Аллагуь Тааьлайин амринди тамам гьапIдар ву, хьа йиз адаш Зейнутдин-эфендийиз дициб мумкинвал гьабхьундар. Узу дугьхьан «уьмра» гьапунза, хьа Аллагуь Тааьлайи амур гьапIш, иншаАллагуь, гьяжра тамам апIарза, узхьан дархьш, йиз веледари апIур, иншаАллагуь.

- Диндин илмарихьна фициб аьлакьа аяв?

- Йиз фарзарихьна савайи, савабнан суннатар апIури, Кьур'ан ва зикрар урхури шулза, гьар гьириндин гьудгнихь 100 суратул «Ихлас», 100 салават, «Ясин» ва фавзу дюаь, йишвандин гьудгнихь - сурату «Сужда» ва суратул «Мулк» урхури шулза. Гьудгнар 12 йис гьахьхьанмина апIураза.

- Яв илмин агьговаларин гьисабниинди уву гьапIу гьяждиз ва ичв абйири гьапIу гьяждиз фициб кьимат туврава?

- Гьелбетда, Аллагуь Тааьлайин кьанунариинди, шлиз кьюр касдикан гизаф читинвалар, дараскьалвалар ва азиятар алахьш, ва дидикк ккюгьну гьамд гьапиш Жалла Жалализ, дугьан гьапIу аьмализ заан кьимат тувур. Улихь заманийи инсанар ликри, гьяйвнариинди ва аьрайиригьди гьягьори гьахьну, рякьюь тиндира ва миндира шу-шубуб вазар адаури, дурарин, гьяждиз душну гьяйиз, гьацI йистIан артухь шули гьабхьну. Ухьу гьамус апIурайи гьяж, думу вахтари апIу гьяждик лигьну, курортдиз гьягьорайи мисал ву. Саспи гьяждиз гьягьурдар му кIул'ан тму кIулиз самолётдиьди сабкьюб саягьнан муддатнаь гьягьору, хьа машинариьди 6-7 сутка шулу. Кьюб кIуруб, гизаф фикир тувну ккунду, фици уву думу фарзар тамам апIураш, гьяж тамам дапIну гьюблан кьяляхь уву фицдар ужублан ва савабнан аьмалар артухь апIуруш, мура-

рилан гизаф ляхнар асиллу ву. Месэлаз, думу вахтари инсанари гьяж апIруган алахьру читинвалар гьисаб гьапиш 100%, гьамус гьяж апIурайидариз алахьурайи читинвалар 2% - 5% ву, Аллагуь Тааьлайиз дидкан ужуйи аьгьа.

- Саспи инсанари аьхю дараматар дивра, багьа машинар гьадагьура, дурарин фикриь даима девлет, мал-мутму ва хазна чан хликк хьана артухь фукьан ккапIдикIана кIури а, хьа чаз мумкинвал ашра, Исламдин хьубпи мурхьул - гьяж тамам апIурадар. Гьацдар ксариз уву фициб кьимат туврава?

- Девлет, мал-мутму хьади ухьу Аьхиратдиз саркьана гьягьурдархьа, девлетлу Фираьвнра чан девлет хьади накьвариз гьушундар, жара халкьди тIараш гьапIну, ясана жарарин хилиь абхьну, дурариз дидкан саб мянфааьт шулдар. Инсанди Аьхиратдиз гьабхурайиб ялгьуз чав гьапIу ужублан, ясана харжублан аьмалар ву. Чаз мумкинвалара ади, фарзар тамам дарапIу касдихь, йиз фикриан, жегьеннем ибшури ккилибгура.

- Гьяж Аллагуь Тааьлайи кьабул апIрияв, Тажуддин-гьяжи. Гьяждин кьяляхь 40 йигьансана гьяж гьапIуруин дюаь, аьмал кьабул апIуру дупна, ва гьацIра жюрбежюр ужублан ва абурлу лишнариинди хасият дигиш шулу дупна, гьадму месэлайихьди яв аьгьвалат фициб вуяв?

- Узу зинихь ктху суннат аьмалар лап дикьатвалиинди апIураза, садакьа рубкьурдариз, артухьси садакьа тувраза - думу ухьуз Мягьшари сирин туврайиб ву, гафниинди ва ляхниинди мягьтаж'вал аьи касдиз артухьдиси кюмек апIури шулза. Ухьуз Гьяяматди даягь шулайиб анжагь саб

ужублан аьмалартIан адар, Гьамд ибшри Жалла Жалализ, Дугьан Кьудратлувализ ва Рьгьимлувализ!

- Гьяждиь фицдар юлдшарихьди гьахьунва, ва дурарикан фу пуз шулвухьан?

- Узухьди ужуб гьюрмат айи яшлу ва жигил юлдшар гьахьунзухьди, мисалназ, Аьлимурад, Рамазан, Рашид, Исхьарин Гьяжикерим, йиз гьардшин бай Абдулгьани ва гь. ж. Жигил баяри, иллагьки Абдугьанийи яшлу ксариз гизаф кюмекер гьапIну.

- Ихь мухбирариз ва вари ихь Табасаран халкьдиз фу пуз ккундувуз?

- Уву дибикIнайи шиьри кIурайиганси:

*Жигилвалин кьимат тувру кьабири,
Сагьламвалин - гьелбетда аьзарлури,
Аьвалмувалин кьимат - фагьумлури,
Уьмрин кьимат аьгьа Рьгьматлури.
Гьяждин незет аьгьа гьушуриз*

Ав, гьарсар касдиз кьисмат ибшри гьяж, дидкан хайир ва незет кадабгьуз амур апIри. Гьяждиан гьюблан кьяляхь тазади дюн'яийина дуфнайиганси шулу. Иман ижми дапIну, гьарсар кас дина гьягьюз чалишмишнаь духьну ккунду. Гьяждиз душну гьафидари кIуру: «КьунийIана сабсана ражну дина гьягьюз». Я Рабби, вари мусурман ксариз, иллагьки ихь Табасаран халкьдиз думу йишвар кьисмат апIин, юкIв хьайидарин тамам апIин. Дина гьягьюз жафа гьизигу ксариз Женнет кьисмат апIри, ва узу дина гьушу жьмааьтдин терефнаан аьхю чухсагьул кIураза гьяждиз гьягьюз кюмек гьапIу ва жафа гьизигу ксариз.

Сюгьбат гьубхур УртIларин Хангьямматдин бай Абдул МутIалиб-гьяжи Гьязрети Аьлиев ву.

ГьапIу саб ужублан ляхниз Женнет тувну

ИНСАНАРИН ГУНГЬАР ЖИН АПИНАЙ, АЛЛАГЬДИРА ИЧВ ГУНГЬАР ЖИН АПИДИ

Саб ужуб лишан а, эгер шликIа думу лишан кади гьабхьш, думу Аллагуь Тааьлайихьна багахь шулу. Думу лишан - жарарин гунгьар жиниди гьитуб ву. Дугьриданна Аллагуь Тааьла гунгьар жин апIруру ву ва жарадарин гунгьар жин апIрудар кунирра ву. Пайгьамбари гьапIну: «Шли гьаму дюн'яий инсанарин гунгьар жин гьапиш, дугьан гунгьар Аьхиратдиь жин апили».

Гьяжимурад Омаргьяжиев

Йиз саспи гьардшарикан сари узуз саб аьламатнан ихтилат ктибтунуз. Саб ражари Мадинойн агьлайирикан сариз нивкIукди Пайгьамбар гьаркьну. Пайгьамбарихьди аьлакьалу нивкIар гьякьлудар шулу. НивкIукди Пайгьамбари думу касдиз Меккаийь фулану кас а: «...Дугьаз шадлу хабар тув, думу узухьди Женнетдиь хьиди, иншаАллагуь», - кIури гьапIну. Му кас Меккаийиз душну, инсанарихьан думу касдикан гьерхру. Дугьу гьерхдарикан сарира, думу кас наан аш, гьапундайи, думу касдин ччвур гьеебхьиган, инсанар жара терефназди илтIикIури гьахьнийи. Гизаф читинвалар ккадагьну думу кас гьидихьган, дугьаз думу варитIан харжи кас вуйиб аьгьу шулу - гьудган дарапIуру, гунгьари алацIнайир... Мадинойн агьлуийи дугьаз гьапи: «Уву гьапIу саб ужублан ляхникан ва Аллагьди думу кьабул гьапIуншул, кIури фикир апIурайибдикан кидибта». Дугьу жаваб туву: «Увуз рякьюрайиганси, йиз дицистар, Аллагьди кьабул апIуру кIури умуд кайи ляхнар сабра адариз». «КIваин апIин - ккун гьапIу гьерхрайири, - белки, сабкьан ужублан ляхин ашул?». Меккаийн агьлуийи гьапIну: «Узу швушв хруган, дугьан фуниь жарарикан вуйи велед айи. Дугьу узкан ккун гьапIну: «Уву жин апIин йиз гунагь, Аллагьди явра гунагь жин апили». Узу дугьан гунагь жин апIури, сабур апIури гьахьунза, ва велед дугьан фуниь имиди, му ляхникан саризра аьгьу гьабхьундар. Велед бабкан гьахьиган, узу веледра хьади мистаз гьушунза ва саризра дрякьру вахтна думу мистан раккнарихь дитунза. Хьасин сес гьабхьну: «Бицир, бицир гьидихьну! Мугьан багахьлуийир наан а?».

Инсанар гунгьар жин апинай, аллагьдира ичв гунгьар жин апили. Саб ужуб лишан а, эгер шликIа думу лишан кади гьабхьш, думу Аллагуь Тааьлайихьна багахь шулу. Думу лишан - жарарин гунгьар жиниди гьитуб ву. Дугьриданна Аллагуь Тааьла гунгьар жин апIруру ву ва жарадарин гунгьар жин апIрудар кунирра ву. Пайгьамбари гьапIну: «Шли гьаму дюн'яий инсанарин гунгьар жин гьапиш, дугьан гунгьар Аьхиратдиь жин апили». Гьяжимурад Омаргьяжиев. Йиз саспи гьардшарикан сари узуз саб аьламатнан ихтилат ктибтунуз. Саб ражари Мадинойн агьлайирикан сариз нивкIукди Пайгьамбар гьаркьну. Пайгьамбарихьди аьлакьалу нивкIар гьякьлудар шулу. НивкIукди Пайгьамбари думу касдиз Меккаийь фулану кас а: «...Дугьаз шадлу хабар тув, думу узухьди Женнетдиь хьиди, иншаАллагуь», - кIури гьапIну. Му кас Меккаийиз душну, инсанарихьан думу касдикан гьерхру. Дугьу гьерхдарикан сарира, думу кас наан аш, гьапундайи, думу касдин ччвур гьеебхьиган, инсанар жара терефназди илтIикIури гьахьнийи. Гизаф читинвалар ккадагьну думу кас гьидихьган, дугьаз думу варитIан харжи кас вуйиб аьгьу шулу - гьудган дарапIуру, гунгьари алацIнайир... Мадинойн агьлуийи дугьаз гьапи: «Уву гьапIу саб ужублан ляхникан ва Аллагьди думу кьабул гьапIуншул, кIури фикир апIурайибдикан кидибта». Дугьу жаваб туву: «Увуз рякьюрайиганси, йиз дицистар, Аллагьди кьабул апIуру кIури умуд кайи ляхнар сабра адариз». «КIваин апIин - ккун гьапIу гьерхрайири, - белки, сабкьан ужублан ляхин ашул?». Меккаийн агьлуийи гьапIну: «Узу швушв хруган, дугьан фуниь жарарикан вуйи велед айи. Дугьу узкан ккун гьапIну: «Уву жин апIин йиз гунагь, Аллагьди явра гунагь жин апили». Узу дугьан гунагь жин апIури, сабур апIури гьахьунза, ва велед дугьан фуниь имиди, му ляхникан саризра аьгьу гьабхьундар. Велед бабкан гьахьиган, узу веледра хьади мистаз гьушунза ва саризра дрякьру вахтна думу мистан раккнарихь дитунза. Хьасин сес гьабхьну: «Бицир, бицир гьидихьну! Мугьан багахьлуийир наан а?».

Дишагълийири фикир тувну ккуну ляхнар

ГЪЯЙЗ, НИФАС, ИСТИГЪЯЗАТ ГЪАБХЫГАН, ХАЙ ДАРШЛУ ЛЯХНАРИКАН

Дишагълийир чпи апурайи гъудгнихна фикирлуди, марцциди янашмиш духъну ккунду, илагъки палтарикан гъахы вахт ккебгъруганна ккудубкруган, велед бабкан хъпан къяляхъ ва ицпрушнаан ифи гъябгъру вахтна.

Хадижат Эседуллаева

Пизафдариз му ляхнарикан аьгъдар ва аьгъударихъан гъерхузра начди ву. Чпин гъаму йигъар ккергъру-ккудукру вахтар дишагълийириз аьгъяди ккунду. Начди вучуз кфури, учву му ляхнар гъитиш, ихъ аьгъдурвалиан дишагълийири гъацдар йигъар ккергъган, вазли 2-3 гъудган ккудучивуру, хъа сад йисан 30 гъудгнихна ккудучивуб мумкин ву. Хъа му гъудгнар ухъ-хъан къаза апуз дархъиш, Аьхиратди гизаф читинди хъибди. Дупнаки, Гъудган ккадапдариз Аьхиратди аьху аьзаб хъибди, гъудган ккадапдан гунагъ вари-дариз хъибди, му ляхнарихъна

Дишагълийири гъян'ан удубчивру ифи шубуб жюрейинуб шулу: гъяйз -палтарикан хъпан, нифас - велед бабкан хъпан къяляхъ шлуб ва истигъязат -ицпрушнаан гъябгъруб.

Палтарикан хъуб

Палтарикан гъахыган гъябгъру ифи 9-13 йисан зиина вуйидарин гъян'ан удубчивруб ву, думу ицпрушин себев вуди удубчивруб дар. Палтарикан хъуб аьху пай 5-7 йигъан шулу, варитан гизаф - 15-16 йигъ. Палтарикан шлу-валин арайиъ 24-25 йигъ хъуз мумкин ву, варитан циб 15 йигъ шулу. Гъарури чан палтарикан шлу йигъар, вахтар аьгъу дапну ккунду. Палтарикан хъувалин ифи ицпрушнаан гъябгъру ифидихъан жара апуз хъпан бадали. Гъацра аьгъяди ккундуки, эгер, месэла, 3 йигъан палтарикан духъну, хъа шубуд йигъан дугъубжвиш, хъасин хъана гъябгъюз хъюгъну ва хъанара дугъубжвиш, ифийр гъушу йигъарра, ифи дугъубжву йигъар-

хъанай» (сура «Вакъиаъ» 79-пи аят). Сар дишагълийи Аьшайихъан гъерху: «Я Аьйша, учу палтарикан духънай вахтна ккадау гъудгнар къаза дапну ккундийин?» Аьшайи гъапну: «Учура палтарикан гъахъунча, амма гъудгнар къаза апин гъапундарчуз» (Тирмизи).

Фу ву нифас

Нифас – велед бабкан хъпан къяляхъ шлу къяшишнар ву. Думу саб бици муддатна ккудубкрузра мумкин ву, 40 йигъаз давам хъузра мумкин ву, хъа варитан артухъ - 60 йигъ шулу. Гъаму вахт ккудубклубси, дишагъли чан фарзарихъ хъюгъну ккунду. Эгер дишагълийин нифасдин вахтна, месэла 10 йигъан ифи гъябгъювал дугъубжвну, хъасин хъанара гъябгъюз хъюгъиш, думу ифи дурубшу йигъарра нифасдин йигъарикан шулу, гъаз гъапиш нифасдин вахт ккудубшундар. Думу вахтна дишагълийириз гъудган апуз, ушв бисуз хай шулдар, амма хъасин ушв къаза дапну ккунду, Къур'ан урхуз, Къур'андик кучуз, Къабайилан гъаваф апузра хай шулдар. Гъядисди дупна: «Палтарикан духънайидариз ва велед бабкан хъпан къяляхъ къяшишнар айидариз мистаз гъябгъюз ихтияр адар» (Абу Давуд).

Фу ву истигъязат

Истигъязат – му палтарикан духънай вахтна ва нифасдин вахтна даршлу къяшишин ву. Палтарикан хъувал, ухъу гъапиганси, варитан гизаф 15-16 йигъ ву, мидлан зиина эгер гъабхъиш, думу ари истигъязат шула, Нифасдинра, чан улупнайибтлан зиина гъабхъиш, думу истигъязат шула. Мици шлу касди гъудгнин вахт гъабхъиган, гъудгнин жиклуру. Ният гъамци апур: «Узу ният гъапиза гъудгнин жиклуз гъудган апуз ихтияр хъпан бадали». Гъаму саб ражари гъижиклу гъудгнихъди ккунибкъан суннат-гъудгнар апуз шулу, хъа фарз гъудгнар сабтлан хай шулдар, яни гъарсаб фарз гъудгниз цийиклултлан улихъ улупнайи ният апур гъудгнин дижикну ккунду.

Истигъязатдин вахтна гъудган апуз, ушв бисуз, Къур'ан урхуз, Къур'андик кучуз, жилирихъна багахъ хъуз хай шулдар дупнадар. Амма му ляхнарикан фука апуз ккунди гъудгнин жиклруган, гъадму уву апурайи ляхнин ихтияр хъуз кфури, ният дапну ккунду. Гъацра тампон ивну ккунду, хусуси вуди гъудгнин вахтна. Жвур деб-ккуз даршлударира тампонар ивру. Мициб гъялнаъ айидари акбар гъеебхъубси, гъудгнин дижикну, цийи тампон ивну, дишлади фарз гъудган дапну ккунду. Гъюрматлу чйир, му ляхнариз фикир тувай, мурарикан гъарсар мусурман дишагълийиз аьгъяди ккунду. Учву гъудган апуручва, гъямд ибшри Аллагъдиз ﷺ, гъачай ихъ апур гъудган марцциди, къваантан апухъа. Гъит Аллагъди ﷺ ухъуз му ляхнариз фикир тувуз амур апри! Амин!

Аьлимарин насигъат

Гъямд ибшри Аллагъдиз ﷺ, салават ва салам Пайгъамбариина ﷺ, дугъан хизандина ва асгъабариина! Гъит Аллагъди ﷺ ухъу вари Чаз ккунибдиин ва Учв рази шлубдин алаъри!

Гъажимурад Омаргъяжиев

Ихъ аьлимари туву насигъатар:

- Яв аьмал ва юкв чур апурдарихъан ярхла ихъ. Дугъриданна, юкв дюн'айихъ хъергнаидарихъди, тьмагъкрарихъди, чпин малмутму Аллагъдин ﷺ рякъюъ харж дарапру шейтнин гъардшарихъди вахт адапувалиан чур шулу;
- Яв дин чур апурдарихъан ярхла ихъ. Дугъриданна, яв дин уву гизаф мянфяаъ ктру гафар апурдарихъди дусбаан чур шулу;
- Яв уьмриз вуйи алатар, дармнар-себевар чур апурдарихъан ярхла ихъ. Дугъриданна, дурар тьмагъкарвалиан, чпин шагъватнахъди гъягърувалиан шулу;
- Чуру инсанарихъан ярхла ихъ. Ужудар ксарихъдитан дуствал мапан. Яв ипурбра гъялал ибшри. Чуру ксарихъди дуствал гъабхурайидарихъди дуствал мапан, яв жини ляхнарикан дурариз хабар мутван, дурарин машназ мяаьлхъан. Мушваъ дупнайибдихъди гъягъюри гъахъиш, гизаф рягъят хъибди-вуз;
- Султандин ракнарнихъан ярхла ихъ, яни гъякимарин, девлету ксарин, дюн'айихъ хъергнаидарин, ва дицдарихъна гъягърударихъанна ярхла ихъ; дурарин футна Даджалин футнасиб ву;
- Гунгъарихъан ярхла ихъ. Аллагу Тааьлайи Адам ﷺ заан гъапну, Малаикариз дугъаз сужда апуз амур гъапну, ва думу Женнетди гъахъну. Амма дугъу гъапу саб ляхнин Женнетдиан адагъну. Гунгъар апурган, Аллагъдиз ﷺ хъял гъюру, дурарихъан ярхла ихъ;
- Уву ва яв мал-мутму гъардшариз бахш апин, фу дюшюш гъабхъишра, дурариз кучал мапан;
- Жагъиларин ва чур ксарин дестйир ккун мапан, дурарихъди дуствал апбяхъан ярхла ихъ, гъаз гъапиш дурарихъди дуствал гъабхур аз ад хъидар;
- Инсанарин арайиъ айиган, машнаъ инч ади, хушди ихъ, хъа фужкда багахъ хътруган гизаф ишури, пашманди ихъ. Ухъуз аьгъюбдиан, муьмин касдиз Гъиямат йигъан чаз дибикнайибдик варитан артухъ ужувлар жвуву гъапу гунагъ ляхнариин жвув пашман хъувалиан шулу;
- Жарари уткан гафариинди дамагъ апураш, уву уткан ккебежувалиинди дамагъ апин;
- Жунайд аль-Багъдадийи гъапну: «Юкьуб ляхни инсан заан дережайиз адауру, дугъаз илмарикан цибтлан хабар адаршра: 1) гъюдливал; 2) мютюгъвал, сикинвал; 3) жу-мартвал; 4) уткан хасият» (Файзу аль-Къадир, №3\115);
- Нефсдиз варитан читниб русвагъвал ву;
- Дапну ккуни ляхин жара вахтназ гъибтуб – шейтнин ракнар ву;
- Агъмад ар-Рифайи гъапну: «Фикир апуб – фикрин нур ву, ихласвал – жинивалин нур ву, Аллагъдихъан ﷺ гучрувал – машнан нур ву»;
- Агъмад ар-Рифайи гъацра гъапну: «Пайгъамбариина ﷺ салават хували Сират гъядлан гъягъюб рягъят апиди ва дюаъ къабул апуроб хъибди; эгер шулуш, садакъа тувай, диди жегъеннемдин цла мичал апур ва Аллагъдин ﷺ хъял ярхла апур. Абйир-бавариз уж'вал апували кечмиш шулайи вахтан аьзаб пчу апур»;
- Дугъу гъацра гъапну: «Бахилвалихъан ярхла ихъ, дугъриданна бахилвал вари гъалатарин дада ву. Кучал ва бахилвал лук Аллагъдихъан ﷺ ярхла хъпаз себев шулу». Гъит Аллагъди ﷺ ухъуз гъаму аьлимарин насигъатарихъди гъягъюз амур апри! Амин!

кагъалвалиинди шлу дишагълийиризра, дурарин гъайгъу дизригу имбударизра. Ухъу улихъ гъапи аьгъвалатаригъ гъудгнарин, ушвар дисбан гъякънаан фици дупнаш, жилири чан хпириз дупну ккунду ва гъацра йисар тамам духънайи чан шубариз саб фицикда хабар тувну ккунду. Эгер дугъаз чан шубариз пуз начди вуш, чан хпириз пуз гъитну ккунду. Эгер жилири му ляхнарикан хабар тувурдарш, хпирин ва шубари мурар аьлим касдихъан чарасуз аьгъу дапну ккунду. Гъамус Къур'андиъ ва гъядисаригъ, му месэлайин гъякънаан фу дупнаш, лигидихъа.

ра палтарикан духънайи йигъар гъисаб шула. Думу вахтна гъудган апуз хай шулдар. Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Палтарикан духънайиган гъудган мапан» (Муслим). Муслимдихъан дуфнайи гъядисдиъра дупна: «Палтарикан духънайиган дишагълийи я гъудган, ясана ушв бисурдар». Думу вахтна гъацра Къур'андик кучуз ихтияр адар. Къур'андиъ дупна: «Гъит Къур'андик гъусул дапнайиртлан кудручри». Палтарикан духънайиган, жилириз чан хпирин хутнана къамкъарин арайиъ йишвак курклуз ихтияр адар. Аллагу Тааьлайи гъапну: «Учву ичв дишагълийир марцци дархъиди дурарихъна багахъ ма-

Аллагъди ﷻ Гьаьнайир ва Дугъаз варитан ккунир

МУГЪЯММАД ПАЙГЪАМБАРИН ﷻ УЪМРИКАН ЖИКЪИДИ

Мугъяммад Пайгъамбар ﷻ филин йисан раби-уль-авваль вазлин 12-дигъ, итни йигъан Мекка шагъригъ, къурейшитарин тухумдиан вуйи Гьаьшимдин хизандигъ бабкан гьаьхну. Дугъан адашдиз Абдуллагъ куйи, дадаизра – Аминат. Думуган Аьравияйигъ айи аьдатариз асас духъну, къюд йис хьайизкъан вуйи вахтна Саад ктуру тухмарикан вуйи Гьалимат ктуру хпире дугъаз чан мухрилан никк тувнийи.

Ибрагъим Ибрагъимов

Пайгъамбарин ﷻ адаш къанна хьуд йисаь ади, бабак къюб вазлин бицир кади, кечмиш шулу, хьа дада йикруган, балин йирхьуд йис дубхьнадади. Думу йикбалан къяляхъ къюд йисан Мугъяммад ﷻ чан аба Абдул-Мутталибдигъ яшамаш шули гьаьхну. Дугъан миржид йис гьабхьиган, абара кечмиш шулу. Хьасин думу чан халу АбуТалибди чакъна гьадагъуру. Зегъмет зигбахъна лапра ухди вердиш гьаьхи Мугъяммад ﷻ меккалуьирин чарвийрихъ гьушну. Лапра ухди, бицигандин вахтналан хьюгъну, думу камаллу, гьакъвал ккунни, ихтибарвализ лайикълу, хьугъ вал куйлиз адабгъуру, чан гаф тасдикъ апру, эдеблу, намуслу, гьич саб жорейинра гьалатлар дарапру, фикирлу бай вуди гьаьхну. 25 йис яш гьабхьиган, Мугъяммадди ﷻ, адлу ачъни дишагъли Хадижатдин теклифниинди, думу чаз хпирди гьадагъуру. Гизаф къадар адлу ксариз Хадижат чпиз хпирди гьадагъуз ккундийи, амма дугъу разивал тувундади. Мугъяммад ﷻ чан ватанагълий-ирин арайигъ намуслу, лайикълу кас вуди, адлу духънайи, дугъу гьич саб вахтнара кучлал апулдади. Сабпи ражну Мугъяммаддин ﷻ аьндарвалин ляхин дугъан 40 йис дубхьнайиган ашкар гьабхьнийи. Аьрш-курсдин гьурулушдикан, дюн'яйин, яшайишдин ва йиклувалин сирарикан ялгъузвалигъ фикрар апруз ктури Гьирагъ ктуру дюрхъяз нубатнан ражну дуфнайиган, саб дупну дугъаьна Жабраил малаик гьюру ва буйругъ апру: «Икьра!» «Урх!». Мугъяммадди ﷻ жаваб тувру: «Узуз урхуз аьгъдарзуз», - дугъаз, дугъриданна, урхуз аьгъяди гьабхьундар. Малаикди чан буйругъ текрар апру, хьа дугъу цийиклултан хьана гьациб жаваб тувру. Шубубпи ражну Жабраил ктуру: «Урх, Первердигарин ччвурнахъан...» Мугъяммадди ﷻ гьадму гафар текрар апру, ва дугъаз дурар чан кивак гьидикланси шулу.

Жабраил малаикди Мугъяммаддин, уву пайгъамбар вува, Аллагъди Гьаьнайир вува, ктури хабар тувну. Гьадихъанмина Аллагъу Тааьлайихъан Жабраил малаикдиланмина Мугъяммад Пайгъамбарихъна ﷻ Кьур'ан рубкъуз хьюгъювал субут гьабхьни. Думу ляхин 23 йисан арайигъ давам гьабхьнийи. Дюн'яйин аьгвалатназ дилигъну, тарихдин лазим гьабхьни дюшюшаригъ Кьур'ан инсаниятдиз паяриинди ачмиш шули гьабхьну. Мугъяммад Пайгъамбари гизаф вахтарин муддатнаь, аьгъ апруз ва ккюгъюз даршлу читин шартларигъ Ислам тарабгъуз, дидин ад за апруз хьюгъну. Кьурейшитар Пайгъамбариз ﷻ кьаршудидучиури гьаьхну, фицики дурариз чпин кьурулушдин аьдатар чур апрувалин кьурху айивал аьгъю гьабхьнайи. Дурари Мугъяммад ﷻ ва сарпи мусурмнар инжиг апури, дугъан ччвур исккан апури ва дурарихъди гьархъри гьаьхну. Дугълан футнийир апури, думу шаир ву ктури, фалабахан ва аьмалдар ву ктури, жинарихъди аьлакъа айир ву, ктури гьаьхну. Кьурирари чпиз айи вари кьувватар ва мумкинвалар дугъу тарабгъуз хьюгънайи диндиз кьаршудиди гьаьгъбаз жалб апуйи. Дугъин аьлхъюри, дугъин бицидар, фикирсузар ва дишагълийир алаури, дугъаьхьинди гьванар гатлахъури, думу йиклуз къаст ади, чалишмиш шули гьаьхну. Мугъяммадди ﷻ ва дугъан терефкрани Аллагъ ﷻ бадали ва Дугъан дин бадали варибдикк ккюгъри, вари аьгъ апури гьаьхьнийи.

Дугъан аьндарвалин ляхнар ашкар гьаьхьхъанмина йицисад йисна гьацд гьабхьиган, Аллагъу Тааьлайи думу Завариз гьахуру. Сифте Аллагъди ﷻ думу йишвандин вахтна Меккайиан Иерусалимдиз, Байтул Мукьаддасдин мистаз гьахуру, хьасин завариз адауру. Душв'ин дугъаз гизаф къадар аьламатар улупуру: дугъаз чпин нягъкъ ляхнарив ва чпи деету гьалатлариз лигъну жаза гьадабгъурайидар гьаркьну, думу пайгъамбарихъди гьюрюшмиш гьаьхну, дугъаз Аллагъдин ﷻ гизаф къадар жинивалар ашкар гьапну, дурарикан дугъу сарун гьич саризра гьапундар. Думу Аллагъди ﷻ гьич саркъана адрау завун аьршдиз адаьну, ва гьаддиинди Аллагъди ﷻ дугъаз саризкъан дарапу асас гьюрмат гьапну. Аллагъу Тааьлайин амриинди ва ихтиярниинди сифтейин мусурмнарехъди Мугъяммад Пайгъамбар ﷻ Меккайиан Ясрибдиз кюч шулу. Хьасин думу Ясриб шагъриз Пайгъамбарин ﷻ шагъур - Медина ктуру ччвур тувнийи. Мугъяммад Пайгъамбар садпи мусурмнарехъди Меккайиан Мединайиз гьижра гьапхъанмина ккебгъну, мусурмнари чпин тарихдин йисар гьисаб апруз хьюгънийи. Садпи мусурмнаринна кьурирарин арайигъ гизаф къадар дявийр ва кчлхбар ктури гьушну. Ислам яваш-явашди Аьравияйин полуостровдиина тарабгъуз хьюбгъуру. Пайгъамбари ﷻ инсанариз Ислам дин улупури, дидин вазифийрикан ва мажбурна-мийрикан ктибури, гьадагъа дапнайи терефарикан улхури гьаьхьнийи; дугъу дюн'яйизра, Ахиратдизра хайирлу ляхнариван ктибури ва Ахират бадали хайирлу рякъяр ашкар апури гьаьхьнийи, инсанариз гизаф къадар аьламатар-мюьжизатар улупуйи. Фикирлу инсанар гьюблан-гьюбаз артухъдиси Пайгъамбарин ﷻ рякъюьди гьаьгъюз хьюгъуру. Гьамци Гьижрайин къяляхъ йицуд йислан Мугъяммад Пайгъамбари ﷻ тарабгъу дин Аьравияйин вари полуостровдин варитан асасуб ва агъавал чан хлиз гьадабгънайиб гьабхьну. Инсанарин арайигъ Ислам дин бегъемди тарабгъбан къяляхъ, гьижрайин йицудпи йисан, раби-уль-аввалин вазлин 12-пи йигъан Мугъяммад Пайгъамбар ﷻ 63 йисандин яшнаь ади кечмиш шулу. Мединайигъ кечмиш гьаьхьир думу гьадушваь накъвдик кивру - чан хпир Аьйшатдин хулаь, Пайгъамбарин ﷻ мистан багахъ. Гьамусяьт Пайгъамбарин ﷻ мист яркъу дапна ва дугъан накъв мистан гьацкъялягъ дубхъна. Гьит Аллагъу Тааьлайи ухъуз му касдикан вуйи аьгъювалар йигълан-йигъаз артухъ апруз амур апри!

ОНЛАЙН

Узуз гизаф читинвалар духъназуз

Суал: Йиз саб читин месэла айиз. Эгер узу экзамен, зачэт тутрувиш, депресия шулиз. Узу мидкан абийр-бабаризра хабар тувунза ва дурарра пашман гьаьхну. Фу шулуш аьгъдарзуз, йиз адашра больницайигъ а, гьарган фикрар апури шулза, белки гьамдиан вушулу? Мицдар дюшюшаригъ фици духъну ккундуш, йипайчва. Сабсана, узу гагул хлихъди биклураза. Улихънаси йиз дуст шуру, гагул хлихъди биклуз хай шулдар, ктури гьапну, дугъу ктурайиб гьакъ вуйин? **Аьлимдин жаваб:** Депрессия гьабхьиган, гьаму дюаь урх:

اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ ابْنُ عَبْدِكَ ابْنُ أُمَّتِكَ نَاصِيَتِي بِيَدِكَ ، مَاضٍ فِي حَكْمِكَ ، عَدْلٌ فِي قَضَاؤِكَ أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ سَمِيَتْ بِهِ نَفْسُكَ أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ ، أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ أَوْ اسْتَأْذَنْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رِيحًا قَلْبِي ، وَنورَ صَدْرِي وَجَلَاءَ حَزْنِي وَذَهَابَ هَمِّي

«Аллагъумма инни аьбдука ибну аьбдика ибну аматика насиати бядика, мазин фийя гьукмука, аьдлон фийя къазаука ас'алука бикулли исмин гьува лака саммайта бигъи нафсака ав анзальтагъу фи китабика, ав аьллямтагъу агъядан мин халкъика ав истаьсарта бигъи фи ильмиль гьайби индака ан тажалялягъ Кьур'ана рабиаь къальби, ва нура садри ва жалаа гьюзни ва загъаба гьамми!».

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحُزْنِ ،

وَالعَجْزِ وَالكَسَلِ وَالْبُخْلِ والجُبْنِ ، وَضَلَعِ الدِّينِ وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ

«Аллагъумма инни ауьзу бика миналь-гьамми валь-гъазани валь-аьджи валь-касали валь-бухли валь-жубни ва далайи-ддайни ва гьалабаты-ррижали». Гьацра Аллагъу Тааьлайикан яв адашиз сагъвал ккун апин. Абийр-бабари веледариз ва веледари абийр-бабариз гьапну дюаь Аллагъди ﷻ къабул апуру. Гагул хлихъди биклуз гьарам дар, думутанна гьайри, карагъатра дар, месэла ипрубдик, убхърубдик лигъну. Ав, вари ужувлан ляхнар арччул хлихъди апуб ужу ву. Пайгъамбари ﷻ ужувлан фука апруган, арччул хлихъди апуйи. Пайгъамбарин ﷻ сабуну гьядисдигъ, шейтниз вари ляхнар гагул хлихъди апуз ккунду, дупна, гьаци вуйиган дидиз ушар дархъбан бадали, удукьуруш думу гьилилигъ гьибтиш ужу ву.

Нивгъар

Суал: Адам пайгъамбар, чакан гьалат ктубчлвган, швнуд йисан ишури гьаьхну? **Жаваб:** Адам пайгъамбар, 7 йисан ишури, Аллагъдикан ﷻ аьфв ккун апури гьаьхну.

Рюгъ

Суал: Аллагъу Тааьлайи Адам пайгъамбаригъ рюгъ ивган, дугъан уьмрин сабпи лишнар фицдар вуйи? **Жаваб:** Рюгъ клулихъна гьафиган, Адам пайгъамбари, инчи дапну, гьапну: «АльгьамдулиЛлагъ» «Гьамд ибшри Аллагъдиз ﷻ».

Ккурттар алахъруган урхру дюаь
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَسَانِي هَذَا الثَّوْبَ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا قُوَّةَ
АльгьамдулиЛлагъи ллази касани гьаза ссавби мин гьайри гьаьвлин минни ва ла кьувватин
Мяна: Гьамд ибшри Аллагъдиз ﷻ, уз'ин му ккуртт алахъбан ва йиз гуж дарди узуз му тувбан.

- Йиз суалназ жаваб тувачва: фужар уччудар ву: дишагълийир, дарш женнетдиъ айи гъюрйир? Йиз жилири узуз гъарган гъюрйиррикан кѳваин апури шулу. Узуз дурартган дишагълийир утканди хъиди кѳури гъеебхъунуз, амма мидин гъякънаан увухъра хъпехъуз ккундууз.

- Пайгъамбарихъан ﷺ гъерхну: «Фужар ужуйи, утканди ву: дишагълийир, дарш гъюрйир?». Дугъу жаваб тувну: «Му дюн'айин дишагълийир гъюрйиртган заанди ву, палат айтгандитган заъланди фици утканди вуш, гъаци». «Хъа фтиан дурариз му заанвал гъабхъну?» - гъерху Пайгъамбарихъан ﷺ. Дугъу гъапну: «Гъапу гъудгнарехъди, гъидису ушварихъди ва Аллагъдиз ﷻ ибадат апѳбахъди. Дугъу дурарин машар нурихъди акв туври дерккди, хъа жанар шѳлкиси гъюдлиди хъиди...» (лиг «Аль-Муъжамуль Кабир ли Табарани», №870).

- Йиз Аллагъу Тааълайихъ хъругъру сар дуст айиз. Думу кечмиш гъахъну. Думу кивуз гъахруган, узуз Шариагъдин къанунарининди накъвдихъна кивуз гъахурайидарихъди гъягъюз ихтияр айин?

- Мусурман касдиз кечмиш гъахъи кяфир фаркъат апуз гъягъюз ихтияр а, эгер думу дугъан мирас, гъунши, дуст вуш. Хъа чаз агъдру кяфирар фаркъат апуз гъягъюз мусурман касдиз ихтияр адар (лиг «Фатгъуль Аъллам», 3 том, 200-пи маш).

- Эгер риш палтарикан духънайи вахтна, адаш кечмиш гъахъиш, шураз дугъан багахъ гъузуз ихтияр адар, кечмиш духънайирихъна рягъматдин малаикар гъюрдар, кѳуру гафар гъякълудар вуйин?

- Ваъ, гъякълудар дар. Шураз палтарикан духънайи вахтна кечмиш шулайи адашин багахъ гъузуз гъярам дапнадар. «Фатгъуль Аъллам» китабдиъ дупна: «Шубар палтарикан духънайи вахтна кечмиш духънайирин багахъ гъузуз хай шулдар, гъаз гъапиш рягъматдин малаикар душвахъ шулдар, кѳуру гафар, далилар айидар дар. Жиларинра, гъусул али вахтна, палтарикан духънайи дишагълийиринсиб гъюкум ву, амма гъаци вушра, жилириз дициб гъялнаъ кечмиш шулайирин багахъ гъузуз ихтияр а» (лиг «Фатгъуль Аъллам», 1 том, 275-пи маш).

- Къюр кас хюрчаз гъушган, санури йивурайиб хатгайинан чахъди хъайи юлдшик кубкѳну. Шариагъдиъ мициб дюшюшдин гъякънаан фу кѳура?

- Шариагъдинди, эгер дугъу думу ляхин чаз агъдарди гъапѳнуш, месѳла, дугъу жара йишвахъинди йивуз кѳурайи, хъа хатга дубхъну, инсандик кубкѳнуш, ясана йивуз зат нияткъан адарди гъабхънуш, месѳла, инсан фтихъкѳла хъахъну ккитѳкѳнуш ва гъадму вахтна агъдарди ... илзигну, инсан гъакѳнуш, му дюшюш хатгайикан, яни гъалатѳ дубхъну гъабхъи ляхин гъисаб шула. Увкан хатга кудубѳвну, инсан гъакѳиш, уву 100 деве штраф вуди тувну ккунду: сад йис дубхънайи 20 личѳи деве, къюд йис дубхънайи 20 личѳи деве, къюд йис дубхънайи 20 деве, шубуд йис дубхънайи 20 личѳи деве, ва юкъуд йис дубхънайи 20-сана деве. Эгер Меккайин Гъярам кѳуру йишв'ин, ясана дяви гъабхъуз гъярам дапнаи Зуль-Къаида, Зуль-Гъижжа, Мугъяррам ва Ражабдин вазари, хатга дубхъну, уву инсан гъакѳиш, му дюшюшдиъ шубуд йис дубхънайи 30 личѳи деве, юкъуд йисаъ айи 30 деве ва гъацира кѳари кайи 40 деве тувру, дурарик кѳари кайивалра думу ляхникан агъгю къюр касди тасдикъ дапѳну ккунду (лиг Иаънату Талибин, 3 часть, 177 маш «Жинаят» кѳулиъ). Му дюшюш къюби терефарихъан бахиш дапѳнура гъибтуз шулу.

- Узу яшамаш шулайи гъулаъ мист адар. Хъа шагъриз – 22 км а. Узуз жвумийин гъудгниз гъягъюб фарз вуйин?

- Жвумийин гъудгниз жара йишвахъ гъягъюб фарз ву гъамѳдар дюшюшариъ: эгер уву айи йишвахъ жвумийин гъудган апурдарш ва эгер уву гъягъюз кѳурайи йишв'ан жвумийин гъудгнин акбар ебхъуруш (лиг «Фатгъуль Аъллам», 3 том, 14-15-пи маш).

- Гъаму вазли велѳд бабкан шулиз, иншаАллагъ, ва узуз дугъаз Даниял кѳуру ччвур тувуз ккундууз. Гъаму ччвур Исламдиъ ихтияр айиб вуйин?

- Бализ Даниял кѳуру ччвур тувуз ихтияр а. Аллагъу Тааълайин сану пайгъамбаризра Даниял кѳуру. Эгер увуз му пайгъамбарин уъмрикан яркъуди агъгю апуз ккундуш, Саид-афандийи гъибикѳу «Пайгъамбарин ﷺ тарих» кѳуру китаб урх. Гъит Аллагъди ﷻ гъаму ччвурнан берекет яв велѳдизра рубкѳри! Амин!

- Къур'андиъ Иса пайгъамбарин ччвур швнуб ражари кѳваин дапѳна?

- Гирами Къур'андиъ «Иса» кѳуру ччвур 25 ражари кѳваин дапѳна.

- Гирами Къур'андиъ аятар урхбалан къяляхъ сужда дапѳну ккуни аятар швнуб а?

- Гирами Къур'андиъ сужда дапѳну ккуни 15 аят а.

Гъюрматлу мусурман гъардшар ва чѳир!

Нагагъ учвуз ихъ мусурман диндихъди аъллакъалу вуйи месѳэйиррикан гъаври адруб гъерхуз ккундуш, ясана «Ассалам» редакцияйиз вуйи суал аш, зенг апѳнай: 8-988-429-26-42
Учхъан шлубдин, иншаАллагъ, учу кюмек апѳидича ва ичв гъулулугъар тамам апуз чалишмиш хъидича.

- Узу гаф тувнайи шураз туву пешкешар къяляхъ тувуб тѳалаб апуз ихтияр айин? Ич сумчир гъабхъундар, яни гаф тувувал батѳил гъапѳунча. БаракаЛлагъ.

- Эгер балина шуру никягъ гъапѳундарш, шураз гаф тувнайи вахтна туву пешкешар, месѳла дугъан бабкан гъахъи йигъаз, саспидарин аъдат вуйиганси 8-пи мартдиз - му дюшюшнаъ бализ чав туву пешкешар къяляхъ тѳалаб апуз ихтияр а, гъаз гъапиш дицдар пешкешар, никягъдиъ шул кѳури умуд кади, туврайидар ву. Хъа дурар никягъдиъ гъахъундар. Саб ражну адлу алим Рамалийихъан гъерхну: «Эгер бали, шураз гаф тувнайиган, пешкешар туври гъахънуш, гаф чѳюбгъалан къяляхъ дугъхъан чав туву пешкешар къяляхъ тувуб тѳалаб апуз шулин?». Дугъу гъапну: «Дугъаз дурар къяляхъ тувуб тѳалаб апуз ихтияр а: ккурттар вушра, безегар вушра, меълишнар вушра ва гъ.ж. Ва тувнайи гаф чѳюбгъюб шлин терефнаан гъабхъиб вушра, фаркъ'вал адар. Дугъу дурар тѳалаб апуру, эгер дурар гъадму шуран хлиъ имиш. Хъа имдарш, дурарин ерина жараб тѳалаб апуру» («Иаънат», 3 том, 493-пи маш). Му суалнаъ сабсана дюшюш а: балхъан чав туву пешкешар къяляхъ тѳалаб апуз шулдар, эгер дугъу дурар гаф тувбаан ният дарди, пешкеш кѳури тувдар вуш.

- Эгер сар кас кечмиш духънайи вахтна узу дугъ'ин али ккурттарик куркѳнуш, жандак дижибкѳну ккундин?

- Кечмиш духънайи кас гъижикѳуриз чан жандак жибибкѳу сунна ву. Хъа уву думу гъижикѳундарва ва гъамдиан думу суннара шуладар.

- Инсанарикан сабпи ражну «Ассаламу аълейкум ва рягъматуллагъи» гафар гъапир фуъж ву?

- Сабпи ражари «Ассаламу аълейкум ва рагъматуллагъи» гъапир Адам пайгъамбар ву.

- «Алю Имран» сурайиъ швнуб аят а?

- «Алю Имран» сурайиъ 200 аят а

Рузнама

Март

Йигъ	Гъиринд. Ас-Субгъ.	Ригъ гъудуб.	Лисундин Аз- зугър	Гъаркван. Аль- аьср	Лавлан. Аль- Магъриб	Хъитѳирхв. Аль- гѳишаъ
1	5:47	7:22	13:01	16:06	18:40	20:05
2	5:46	7:21	13:01	16:07	18:41	20:06
4	5:43	7:18	13:01	16:09	18:44	20:09
6	5:39	7:14	13:00	16:10	18:46	20:11
8	5:36	7:11	13:00	16:12	18:49	20:13
10	5:32	7:07	12:59	16:13	18:52	20:16
12	5:29	7:06	12:59	16:15	18:54	20:18
14	5:24	7:00	12:58	16:16	18:56	20:21
16	5:21	6:57	12:58	16:18	18:59	20:24
18	5:18	6:53	12:57	16:19	19:01	20:26
20	5:15	6:50	12:57	16:21	19:03	20:29
22	5:11	6:46	12:56	16:22	19:03	20:31
24	5:07	6:43	12:55	16:22	19:08	20:33
26	5:03	6:39	12:55	16:24	19:11	20:36
28	4:59	6:36	12:54	16:25	19:13	20:38
30	4:54	6:32	12:53	16:25	19:15	20:40